

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Številka vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrt leta 1:50 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Čeprav bodi sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu: Koroska cesta št. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije

Mir — bojna točka.

Stari Rimljani so imeli prislovico: Si vis pacem, para bellum — če hočeš imeti mir, bodi pripravljen za vojno. Zgodovina Evrope pred sedanjo vojno je dokazala, da ta prislovica ni vselej in povsod resnična. Evropske države so bile oborožene od nog do glave in tako pripravljene za vojno. Ohranil pa se s tem ni mir, marveč je prišla vojna.

Dandanašnji pa vidimo neko drugo pripravo za mir v obliki borbe, in to je boj za mir.

V drugi polovici preteklega tedna so stopili v ta boj organizirani delavci v tvornicah za vojne potrebe in tudi v drugih obratih po Nižje- in Gornje-Avstrijskem in Štajerskem. Ustavili so delo in so mirovali — za mir. Pognala jih je v štrajk nezadovoljnost z nezadostno hrano, še bolj pa želja po miru. Zato je bila prva točka njihovih zahtev, naj vlada zagolovi, da se mirovna pogajanja v Brestu-Litovskem ne bodo razbila ob zahtevah po tuji zemlji, in naj vlada odstrani vse ovire, ki preprečujejo mir, s tem, da brez ovinkov prizna nepotvorjeno, demokratično pravico samoodločevanja narodov v preporih deželah.

Ob koncu preteklega tedna je bil ta mirovni štrajk končan. Delavci kajpada niso dosegli miru, ker to ne gre tako naglo, temveč izjavo vlade, da ne hrepeni po nobenem osvojevanju tuje zemlje ter da bo vse storila, da se kakor hitro doseže mir. No, to je bilo znano že pred štrajkom. Nekaj pa so le dosegli delavci s svojim mirovnim štrajkom, česar bodo deležni v doseženem miru, namreč obljubo vlade, da se bo občinski volilni red v smislu socialnodemokratičnih zahtev preosnoval po načelih državnozbornega volilnega reda z dopolnitvijo proporcionalnega volilnega reda. Z bojem za mir so avstrijski socialni demokratje dosegli primeroma večji uspeh, kakor so drug Trockij v Brestu Litovskem.

V Brestu Litovskem namreč pogajanja do sedaj niso dovedla do dejanskega uspeha. Rusko naziranje, ki ga z veliko zgovornostjo zastopa Trockij, stoji proti nemškemu naziranju. Gre za tisto ozemlje, ki je zasedeno od nemških in avstrijskih čet, to je za Poljsko, Litvo in Kuronsko. Rusko stališče je, da se naj ljudstvo samo z velikim in splošnim ljudskim glasovanjem odloči za pripadnost k tej ali oni državi in za državno obliko, kakršno hoče. Nemško stališče je izpovedka na vojaško oholi način izjavil pruski general Hoffmann, češ, da se je ljudstvo v zasede-

nih krajih, kakor na Poljskem, tako v Litvi in Kuronski in na zasedenih otokih v riškem zalivu po svojih zastopnikih že izjavilo, kajpada za Nemčijo. Iz te izjave bi sledilo, da Nemčija Litve, Kuronske in otokov v riškem zalivu ne mara več dati nazaj, temveč obdržati, čeprav tamkaj prebiva komaj 7% Nemcev. Posledica pa bi najbrž bila prelom mirovnih pogajanj. Zato je državni tajnik pl. Kühlmann to vojaško izjavo omilil s tem, da je izrazil pripravnost Nemčije, da v zasedenih krajih obstoječe ljudske zastope razširi in na tako razširjeni podlagi izpelje ljudsko glasovanje. Trockij pa je vztrajal pri zahtevi, naj se izvrši splošno ljudsko glasovanje, ki bo odločilo usodo teh pokrajin in določilo njih državno obliko.

V živahnih razpravah v Brestu Litovskem se je pojavil spor med Rusi in Nemci tudi v vprašanju, ali in kdaj se naj umaknejo nemške in avstrijske čete iz zasedenih ozemelj. Rusi zahtevajo, naj se to že takoj ali prav kmalu zgodi, da se bo ljudsko glasovanje vršilo neovirano v popolni svobodi, Nemčija in Avstrija pa to odklanjata iz vojaških ozirov in vzpričo nejasnih in nemirnih razmer na Ruskem. Poteškoče so tudi zavoljo ukrajinske ljudovlade, ki se kot samostojna država v okvirju Rusije udeležuje mirovnih pogajanj. Med Ukrajino in boljševiško Rusijo še namreč ni dovolj pojasnjeno in določeno medsebojno razmerje in tudi meje med obema državama še niso določene. V Brestu Litovskem torej stoji rusko mnenje proti nemškemu mnenju in ni se še našla srednja črta, na kateri bi se dosegel sporazum in našla edinstvo. Med tem se se pogajanja dne 18. jan. ustavila do 29. januarja, ker je Trockij iz notranje-političnih razmer odpoval v Petrograd, kjer se bo bojeval ne za mir, ampak za boljševike.

Tudi v Nemčiji se ni končan boj za mir in njegovo kakovost. Vsenemci še vedno na vse kriplje agitirajo za nemški zmagoviti mir, ki vsebuje pridobitve zemlje in odškodnine. Ker se državni kancler grof Hertling neče vdati vsenemskim pretirancem, ga hočejo vreči s kanclerskega stola in nanj posaditi znanega, Avstrijem jako neljubega kneza Bülowa, ki se je pred italijansko vojno pogajal z Italijo za odstop avstrijskih pokrajin, ali pa generala Ludendorffa. Dozdaj Hertling še sedi na kanclerskem stolu. Vsenemci pa nadaljujejo svojo borbo za nemški mir zmage. Ta notranji boj v Nemčiji močno vpliva na boj za mir v Brestu Litovskem.

Tedaj smo imeli pri našem štabu lepo psico in hudomušnega kuharja. Me je prosil navihaneč, naj mu dovolim, da bo šel s psico mimo pasjega trena, ravno v času, ko ga bo muštral g. oberst. Šala mi se ugajala, sem prikimal in kuhar je stopal drugega dne s psico mimo psov, ki so vlekli municijo in hrano pod nadzorstvom oberstovih oči.

Salament! —

Psi, zapazivši svojo boljšo polovico, so javnili kakor iz enega grla in se pognali iz kolovoza z vozički vred za kuharjem in psico. Kuhar je spustil pseta ženskega spola z motvoza, da je začelo kuriti, kar so ga nesle pasje noge. Psi pa za kuzletom, dokler se niso prekučili vsi vozički in običajna ena vprega za drugo po grabah in jarkih.

Vsi očividci smo se krohotali, da smo skoraj že popokali od smeha; le gospod oberst je klel in se rotil pri Bogu, da bo pustil navezati kuhača kar dve uri; pseta pa bo ustrelil lastnorčno. Res so pripeli kuharja v zimi za roke k drevesu; psica pa tudi ni nikdar več motila moških kosmatinov pri napornem delu za domovino. Stari je še pripomnil pri mizi, da bi ne bilo nič po nedolžnem, če bi ostrknil v ti pasji zadevi še mene s kaznijo. Pa me le ni, ker je k drevu privezani kuhar molčal in me ni izdal na noben način.

Iz Mahale sem hodil večkrat obiskovat ter ozledovat rumunsko mejo. Preko meje nas ni pustila rumunska straža, pa z daljnogledi smo si lahko ogledovali deželo, ki je živila tedaj z nami Avstrijci v prijateljskih odnosjih. Imel sem tamkaj tudi priliko videti, kaj vse smo dobivali iz bogate Rumuni-

Gradec zahteva od slovenskih kmetov še več sena.

Na Slovenski Štajer je letos bila dodeljena velika količina sena in slame, ki bi se morala oddati za preskrbo mest in vojaštva. Samo mariborski okraj je moral oddati ogromno množino 220 vagonov sena in nad 50 vagonov slame. Z veliko težavo so kmetje dali zahtevano seno; odtrgali so svoji nujno potrebni živini betvico sena, ali pa so jo morali odprodati, samo da so vojaški konji, ki se rabijo pri branji domovine in živina meščanov imela dovolj krme bez zimo.

Po nekaterih krajih je sedaj pomanjkanje sena tako veliko, da nimajo kmetje nujno potrebni živini kaj pokladati. Kmetje so primorani na mnogih krajih pokladati živini drevesno listje, trgajo slamnate strehe raz gospodarskih poslopj, da nekateri celo sedaj v sredi zime pasejo živino na solnčnih krajih, ali pa grede s koso na močvirnat travnik in pokosijo tisto kisto in grenko otavo, ki kot jesenski ostanek moli iz vode. Prijatelj lista nam poroča, da je sam videl ob Pesnici na solnčnih krajih, kako so ljudje s koso lovili ostanke lanskega sena, oziroma otave. To so nasledki lanske suše in še bolj prisilne oddaje sena in slame. In drugi, ki hujši nasledki bodo prišli. Spomladi in poleti se bodo pojavile živinske bolezni druga za drugo, ker živina trpi glad in je krmljena s skrajno slabo krmo. Spomladi kmetje ne bodo mogli obdelati polja, ker ne bodo imeli vprežni živini kaj polagati. In namesto, da bi se bilo slovenskoštajerskemu kmetu nakazalo sena in slame iz drugih krajev, kjer je bila boljša letina, n. pr. v dolini reke Murice na GornjemŠtajerskem, pa se mu je še odvzelo tisto betvico živinske krme, ki jo je pri lanskem grozni suši spravil skupaj.

A to še ni dovolj! Kakor smo izvedeli v zadnji seji mariborskega okrajnega gospodarskega odbora, zahteva štajerska cesarska namestnija po svoji preškrbovalnici za krmila od slovenskoštajerskih okrajev sedaj še več sena in slame. Da bodo naši kmetje izprevideli, kako postopajo nemški gospodje pri mestih, ki jih je ustanovila cesarska namestnija pod vodstvom grofa Claryja, navedemo naslednje podrobnosti, ki jasno povedo, da delajo ti uradi popolnoma brez glave in z očividnim namenom oškodovati našega kmeta.

Deželna posređovalnica za krmila v Eggenbergu pri Gradcu je jeseni 1917 zahtevala od okraja

je. Ne pretiravam, če trdim, da so preživljali Rumuni celo gališko in bukovinsko armado. Tihotapstvo z živino, žitom, petrolejem, vinom in mastjo so vodili rumunski židje, katerih je kar mrgolelo tukaj ob mejl.

Po 21 dneh se je vrnil iz svojega dopusta oberst Papp. Odromali smo iz Bukovine v gališko mesto Horodenka, katerega sem že omenil. Tukaj je opravil polk velikonočno izpoved. Ko sem izpovedoval posamezne bataljone, nastanjene v okolici mesta, se sem vračal pogostokrat mimo letišča aeroplanov na svoj dom. Tedaj sem se začel prvič zanimati nekaj natančneje za te zračne ptiče. Ogledoval sem jih od blizu, kakor otrok kako igračo pri kramarju. To moje zanimanje je opazil neki nadporočnik-letalec. Povabil me je, naj prisedem k njemu, da bova podela proti ruski fronti. Sem si mislil: v to vrelo kaso še vtakni svoj nos, saj drugod si ga že imel itak povsod.

Zavili so me v usnjat jopič, sedel sem na globoko v letalo z nepopisnimi občutki, ki so mi poplešavali krog srea. Pilot je zagnal motor, propeler je zaropotal, da me je zabolelo v ušesih in oddrčali smo na letalnih kolesih po travniku. Koncem travnika je zapustilo letalo zemeljska tla in se nekam zarilo v zrak.

Dolgo smo krožili v mogočnih krogih, predno smo se povzpeli v višino nad 2000 metrov. V orlovski domovini je zakrmaril pilot v severno stran proti Czernelici in ruski bojni črti.

(Dalje prihodnjik.)

LISTEK.

Vojni spomini.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Kakor hitro sva se zgrudila po ravnini jaz i konj, je nehal sovražni artilerist. Hoteli so mi priteči na pomoč iz fronte, pa jih je popodil sovražnik nazaj s šrapneli. Sem se vlekel sam po trebuhu do one grabe, v katero je bil zjutraj zdrknil oberst. Tu sem počenil, sklonil glavo ter se zamislil, ker me je oplahnila vojna usoda s svojim maščevalnim mečem po krič m. Konjske smrti na polju slave si nisem poganjal preveč do srea, samo da sem le še ohranil cele ude in pravilno nasajeno glavo.

Doma me je pa še krepelil stari, češ, da se mi zgodi prav, ker sem pognal v grabo starozasluzne, oberstove kosti. Cez par dni sva pozabila oba z oberstom na prisiljeni polet raz konj, hodila sva skupno peš ogledovat strelskih jarkov.

Ravno tedaj so nam bili iz zaledja poslali na fronto vsled pomanjkanja konj nad 40 močnih psov, ki bi naj vozili na majhnih vozičkih municijo in prehrano od trena v zakope. Ta iznajdba pasjih vpreg se je ovila vsled venca izvirnosti krog oberstovega srea. Naravnost divil se je nad temi pesuni, ki bi naj nam pripomogli do zmage. Po cele ure jih je ogledoval zadovoljno smehljajočega se obraza, ko so sopihali par za parom po blatnih kolovozih in ozkih stezah.